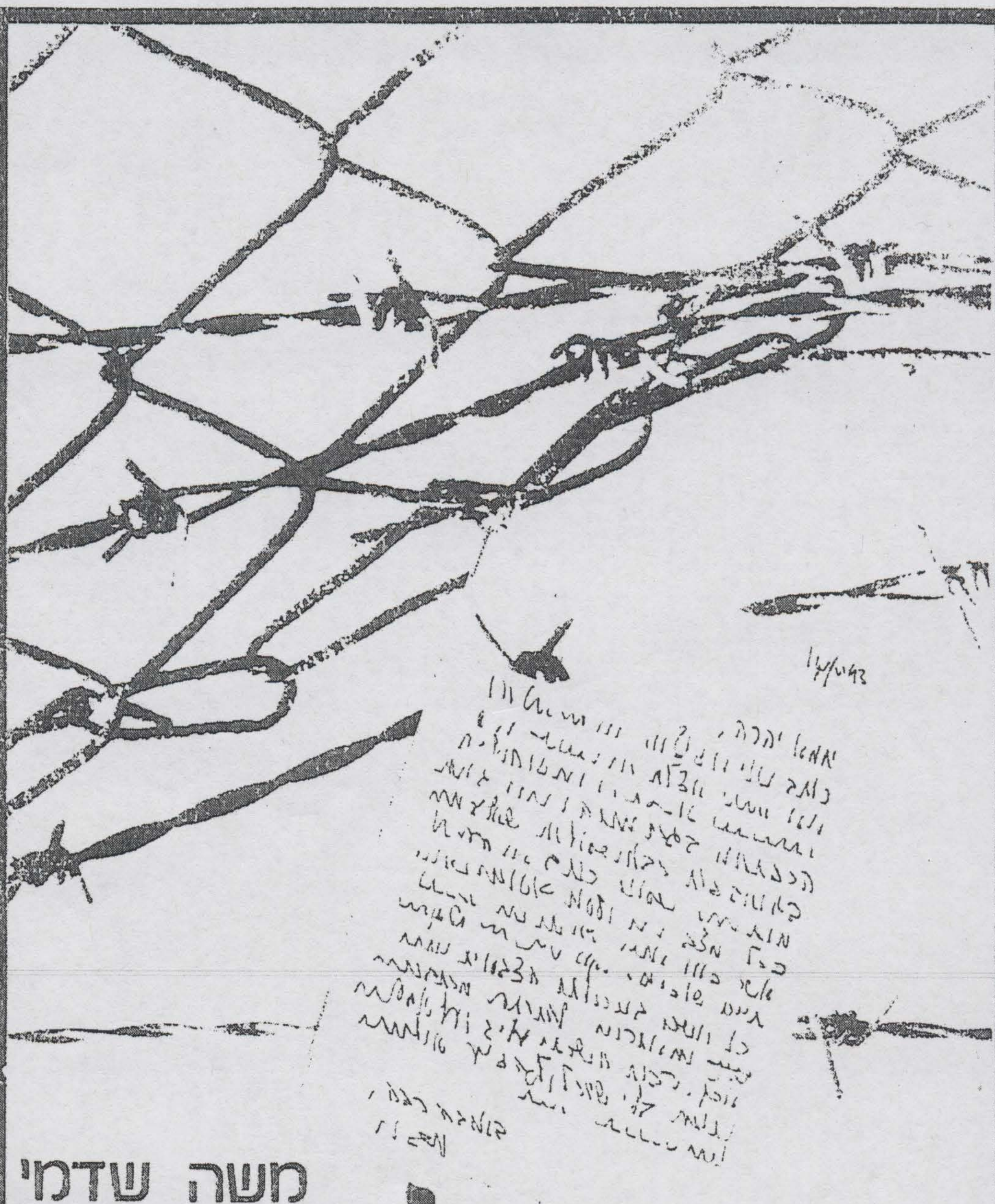

משה שדמי

לזכרון לוחמים

1940-1945

תל אביב תשל"ג 1973 בשנת הכה' למדינת ישראל

משה שדמי

Dear Ethel + Ben

It was worth fighting, you will find it in the between.

In memory from your visit

18.9.73 Moshe

במאבק

בצבא

בניכר

עלי קבר

על סף הגיוס

קול עובר במחנה
התגייסו בנים
לשורה, למערכה
פן אחרנו לעולמים.

עולים נצני צבאותינו
לעמוד לשרות העם
לבנות ולבצר עמדותינו
בשעת הרת עולם.

הגלילים שלחו כבר בניהם
לחזית בצפון
והעמקיים חגרו מתניהם
ופניהם להגנת הדרום.

במרחק אי שם על היאור
ועל גדות פרת וחדקל
צבאותינו במערכה
מול האויב נושא השחור.

האמת לעולם תנצח
אחת לעולם ולנו
תקום תקות שנות אלפיים
והיא תלויה אך בנו.

טירת שלום, ב' תמוז תש"

שלום לך ארצי הקטנה

שלום לך את ארצי הקטנה
ארצנו את המולדת
למרחקים אי שם אנו נוסעים
לחדש לך מגן ועטרת.

ימים שבועות וירחים
מה קשה העפלנו אליך
באניות שבורות וסירות
עלינו לראות פניך.

פה ושם ארצות ציה
לגן עדן פורה נהפכו,
מוכנים פצועים ואבודי עתיד
מרגוע לנפשם פה מצאו.

ארצנו ארץ הצבי היא לנו
וגבולותיה רחוקים מכאן
להבטיח ולהקים בית לנו
לא נשאל הפעם לאן.

אכן אתם ביישוב
אל נא תשכחונו
ויתקיים הגנוז לנו
וישובו בנים לגבולם.

ברכבת א"י מצרים ז' חשון תשא'

ב מ ד ב ר

במדבר אי–שם
בארץ לא אנוש
מקום שממה וציה
ישראל יבוש.

לילות פצצה וגעש
סער וסופה אין קץ
ואנחנו בלי מעש.

השתפכות הנפש וגם מלא חימה
ישמיע כל אחד מאתנו,
כי לא לנוח
יצאנו את הארץ.

מעל פסגת המחנה
משקיפינו בלי הרף
למרחקים ינוססו.

לא כשומרי "מגדל וחומה"
או כמבצרי חניתה המה.
כי לערבות מדבר
נלקחו שומרי מולדת.

ומדי פעם תאניה ואניה נשמעו
הלזה קיוינו
צבאות ישראל.

זו הפעם, האחרונה?
זכינו למלחמת הצדק
מלחמת המאה העשרים
בכה הזרוע?

תנו זין ותחמושת!
נלאים אנו משבת
כי בחרב, הפעם, הכח.

אי שם במדבר, כו' חשון תשא'

בקבר

לרגלי ההר הגובל במערב
בקבר פתוח
לכל צדי הרוח

ידום האחד בשנה חזקה
לבוש מדים
ובכלים מזוינים

מדיו, תרמילים ריקים
ללא כדור
ורק מכוש ואת לחפור.

ומסביבו רעש הומם
גדודים משורינים
עם תותחים כבדים.

אוירונים עת יטוסו ממעל,
יוריד ראשו לתחתית
וירדם עד שחרית.

וכי תרבינה לעוף ולרעוש
כלי המזימה
ותעלם כל התמונה המרעידה.

יתקדמו או יסוגו כאחד
פה ושם
להעלם מפחד מרום.

כבישים ומסילות צבא
באופק למרחקים
מתפתלים.

בערב את תשקע החמה
יבהיר האופק
את פני התופת.

אורחות טנקים ומוטורים
למאות ולאלפים
יהלכון

ומנגדנו צבא רב
ככוכבי השמים
מתחת לרקע יראון

בהרימו ראשו מעל הקבר
חולית גיהינום
כמו בחלום.

פה ושם אוירודרום
נוצר
ומחנה חדש על ידו הוקם.

וממשיכים לנדוד, לעבור
לזרום צבא, צבא,
צבא עד אין סוף.

אי שם במדבר, ב' סליו תש"א

ה ש י ר ה

השירה היא מגמת עיני
אלא נעלמת ומסתלקת מעלי
וברצותי לבכות או לקונן
כאלו הכל מסביבי מתרוקן.

להגיד לתקן להוסיף
לקונן, לברך ולשיר
והכל בלב סתום,
אין יוצא.

לא עגמת נפש קטנה היא לך
באין חבר ובאין מוצא
באין תנחומים על הצרות
ההולכות ומתרבות.

תכתוב! תוסיף מילה לשירה
לחרוז לקטע,
ובאין מרגוע
תחזור בקריאה להרגע.

סולום, יב' טבת תשא'

אני והשירה

שנינו יחד ואינני ערירי
שפה ורעיון יש בלבי.

ויש כי תתעכב המלה הנכונה
תעזור לענין רק מליצת השירה.

לי: השירה בתכנה מקצרת
ולביטויי הפגומים עוצרת.

לכן: אבחור לי בזאת הדרך
אם היא גם עבודת פרך.

סולום, יח׳ בטבת תשא׳

תפילה לטייס

עוד לילה אחד תרום לשנתי
עייף מעבודה חברי ואני.

בחבוק ידים בחדר אפל
מוכנים הקרבנות, בוא הטל!

המטר כדוריך לאלפים
אך אל תנחילנו בעלי מום ופצועים.

גבורותיך כבר למרחקים נודעו
הלא חורבות מגורי על כך יעידו.

כי אוי לשיבת פליטי המרמס
ידוך כולם גבור, הטייס!

אתמול נפלאת בעיני כולנו
בהורידך פצצות מעל ראשינו.

הרבית גם מחזה לעשות
בהמלטך אתה מאש האניות.

ובשובך תלזם אחרי סבוב קל
נעשית "גבור היום" לעל.

סולום, ג' בשבט תשא'

המוקש במים

לא כתמול ושלשום גליך זועפים
כי עשרות גופות הבאת לקברים.

שקט הנך, מימיך נחים
הכחך במלחמה להפר חיים?

עת עלות השחר עכלת מוקש בקרבך
מבלי להעלות ולגלות לאנשי סביבך.

ובעת צהרים בהיר ולעיני כל
העזת להקיא טבועים על שפת החול.

ליד מצולה זו בימי שלום
תבכינה אלמנות פה במקום.

על מות משונה זו יקוננו לעולמים
נשים, זקנים וילדים.

סולום, ז' בשבט תשא'

ה מ ל ח מ ה

מים שמים
ותכלת כפלים
רקיע ים
וביניהם עולם.

בעולם הגדול
ורחב הידים
הגיעה המצוקה
עד ללב השמים.

סקילה שריפה
הרג וחנק
איש כטוב בעיניו
בלי חסד וצדק.

ויקפצו שמים
ויסערו המים
לרעת העולם
המשתולל למטה שם.

וישלחו בהם
אוירונים צפים
במצרי ים
סוערים וגועשים.

ויורידו בהם פצצות
רעל ותבערה
וגם מוקש
ומשטמה.

ובישב איש באהלו
תחת תאנתו וגפנו
ימטירו אוירוני השמים
גפרית כמטר מים.

ושוכני סירות הדייגים
עת ישוטו למרחקים
תצלול סירתם
למצולות ממוקשי ים.

אך עם בוא הצדק
יוטב לאדם
ולא יוסיפו להרע
יותר בעולם.

סולום, ח' בשבט תשא'

הסירה הגלמודה

היה היתה
סירה גלמודה
במפרץ תשכון
יחידה ובודדה.

ממרחקים הנה
היא הובלה
ותפארת ראשה
פה הורדה.

דרכה דרך עקלקלות
לשונא לא להגלות
דרך ים התיכון
מברינדיזי לסולוס.

היא בין חברותיה
יחידת סגולה
ודרישות שלום
לחייליה נשאה.

למרחקים למדבר
שם הרחק ליבשת
חלק באניה
וחלק בדבשת.

מכתבים, דאר
סיגריות עתונים
בולים וניר
ותמונות ילדים.

נושאת ברכה ועדוד
ורבים
ודרישות שלום
מיבשת אפריקה לאלפים.

סירה חלשה זו
נאבקה קשה לחייה
להגיע לחוף
להתראות עם דורשיה.

נאבקה ונוצחה
נשברה ורצוצה
מלחיה נשדדו
וחייהם נקטפו.

שבוייה נגלו
מנופיה הורדו
ופה עומדת היא
ומקוננת:

אללי, אללי
דורשי מכתבי
לשודדי ים
לבוז הייתם

אם עוד נפשכם בכפכם
או טבועי ים הנכם
ובאם שוכני עפר
או נשמדים הנכם;

התעוררו והצילו
כבוד עצמכם.

סולום, יד׳ בשבט תשא׳

תועים במדבר

רועים במדבר
הגמל והכבש
כלחוך השור
עד הכליון האפס.

זה עשרות ימים
בעליהם גלו מכאן
ושארית בהמותיהם
אינם יודעים לאן.

תועים הם כצאן בלי רועה
הגמל והכבש יחד
כי ריב לא ידעו כעת
מהרעש, מהפחד.

הקורבי'ף, הבוליביף
מאכלם עתה
ריבה
וביסקויטים, יעלו גרה.

גג או מכסה לראשם
זה ירח שכחו
ודיריהם
חילות בם גרו.

תועים ונודדים המה
בלי נחמה
נפשם מלאה געגועים
לבעליהם, למנוחה.

סולום - טוברוק, טז' בשבט תשא'

ה פ ר י ם

בפרוס הכח
בעבודת פרך
באמץ וברוח
ובנחשולי ברך.

בנמלים ובאניות
במפעלי מים ובנינים
במכוש ואת
ובשאר כבושים.

זאת עבודתנו
ומה מנת חלקנו?

טוברוק, כו' בשבט תשא'

ב ו ם

בום! ובלי בהלה
בים הפצצה נפלה
חיילים בסירות
ואיש לא נפגע.

המזל זה ?
או רצוננו בכך
האם להפציץ
או להשקיף בלבד.

רק שלשה הם
מטוסי האויב
ומרעישים עולם
עד גבול אין קץ.

כוחם במוקשים
עולים המה ויורדים
ובקרבם גם הפצצה
וברצונם מורידים.

וגם הורידו
בסך – שלוש
שתים בים
ואחת עוד ...

בוערת היא
שורפת הכל מסביב
הרסה!
ופחד להציץ ולהביט.

השתיים ממולי בים
סמוך הופלו
והמים בבלעם
זמן מה געשו.

אלא נלוו המה
במטר אש שונים
במכונות יריה
מאניות ותותחים.

או ירוני כסף אלה
בשלל צבעים הוארו
ובזרקורים חזקים
למתגוננים מעופם נגלו.

מעשה נסים!
בחיי מחזה
כשקשתות האורות
מצטלבים זה בזה.

אלא מוסיפים המפציצים
לאפל את מעופם
בעזבם פצצות אד
אחרי גבם.

הנמיכו טוס
התקרב למטרה
לכוון הנמל
פה למטה.

וכולנו כנמלים
במקלטים ובמכסה
ומי תחת לתיבה
ומי כשכיב מרע.

נאבקים המה
בחימה ובערמה
אלא נפגע האחד
בין חבריו השלשה.

כשנתפסו באורות
לא התחמקו יותר
כי ידוע ידעו
אין מוצא אחר.

נבקעה בטנו
והד צלילתו נשמעה
אחוז להבות,
עודנו בוער על האדמה.

טוברוק, כז׳ בשבט תשא׳

ליהודי טוברוק

אנה, אנה
נסתם מפני
אתם יהודי העיר
נכבדי.

לא מטילי פחד
וגם לא מחוקקי גזע
כי לוחמי צדק ודרור
המה חיילי.

לעזרתכם באנו – ולישועתכם
לפדותכם מהעול
צרה לעולם תשכחו
לכם הגאולה וישע לכל.

חורבותיכם פה השארתם,
לא הגנאי – לכם נביע
על בתי מדרשיכם
הפקדנו שמירה.

רגל מחוללת לא דרסה בקודש
ולא זומם כל רע
על כל דבר שמנו עין
ויישמר הכל עד ליום הבא.

טוברוק, ג׳ באדר תשא׳

הך והך

הך והך
עד בלי הרף עד בלי די
מבלי לחשוב
מה קרבן ומה השי.

הך הך
ציוד ואוכל מבלי לרעוב
בשר לשובע
שונא הדוף

רק פלוש הלאה מעלה
שמש בגבעון דם
כבשהו ובצרהו
עד השמדיתום.

עשה, צעוד לחום וכבוש
עד עדי עד
עד אשר ישקוט דמו
וימח שמו לעד.

טוברוק, ד' אדר תשא'

המצבה בים

דמעות עיניים הורדו
בשפת הים בגולה
על אבדן
קרבנות הראשונים של היחידה.

אלו במים נקטפו גופם
בפרוץ האש
על האניה בלב ימים
באין מציל ובאין נס.

טבעו וצללו
נשרפו בגיהינום חיים
מצבות אבן להם לא יוקמו
עדים להם המים.

טוברוק, ב' אדר תשא'

י ו ן

בעברך אקנא
ובאביריך אתברך
קטנה הנך כמונו
עצמאותך כעת בסכנה.

צרות עתיקות יומיך
עליך גם עלינו
ולא אחת קינינו
על צרות גורלינו.

חורבות אקרופוליס
רב עוז בך תפיק
גם לנו הירושלים
תקוה היא ולא לריק.

חורבות יפות אלו
להן הברכה
כי אף מהן לנו
מעיינות ישועה.

גבורים וגבורה
המה הסמלים
נצחון אביר
לעמים אדירים.

כבניך בנינו
אף בהם עוז וגבורה
כי יבינו את הקודש
הקרבן לאומה.

לרבים בינינו רק הסולידריות
ולא העצמאות גופא
לכן נזרע חללים
באפס ובאומה.

אתונה, כט' אדר תשא'

סוקרטס

אתן אתן הזונות
אתן רחוב קדשתן
סוקרטס על שלטכם שמתן
וזנות בהם הכנסתן.

שם משתוקקי שמלה
זה עתה מחכים
חיילים על גדודיהם
המה בתור עומדים.

האשה זה חדשים
לעיניהם לא נראתה
ובה כולם התברכו
מהיותם במדבר ועד עתה.

האשה הזו –
זונה היא במקצועה
את גופה לכל תתן
בלירה או בדרכמה.

האם זה כבוד?
האם סוקרטס, אתה? –
האם בך תתברך
כל זונה?

אתונה, ד' ניסן תשא'

א מ א

חטאתי כי אשכחך
אמי היקרה
טפחת וחנכת
קרבן למלחמה.

במקום נחמה
יגון לך אגרום
באין מכתב
ואף לא דרישת שלום.

דעי: גלמוד אינני
רבה כאן המשפחה
וכולנו נזכרים בך
איך את – אמא.

ואת שם רחוק
חושבת ומחכה
מי יודע
אם כבר הגיעה השעה.

לשוב הביתה
לחבקך ולנשקך
ולספר לך הכל
ולהקל על לבך.

גם זה יגיע
ויבא היום הגדול
וכולנו נריע
עם נזר – הנצחון.

אתונה, ערב פסח תשא"

ל מ ה ?

יום יום עת בוקר וערב
מי יודע אם לעתים או בלי הרף

מוכת הנך, סובלת, מולדת
ובסכנה מתמידה מוטלת.

מי יודע חורבותיך מתרבים אולי
ואולי בך זרים משתוללים,

את את למה עזבנו אותך
למה לא עצרת בניך אם גבורה הנך

הונחנו לשמירה בגבולות זרים
ואת שם נשמרת בידי נכרים.

הישמרו בהעדרנו גבולותיך
הבטחון לך בלעדי בניך

חטאך גדול ורב צערנו
אם לא נחזור במהרה לגבולות ארצנו.

אתונה, א' דפסח תשא'

ה ת נ ך

חבר לעזרה גם התנך הנהו
בכל דרכי לא אזניחהו

בים כי אשוט
בחגורת הצלה אסתירהו
ואם במדים אלך
בכיסי אשמרהו

בלעדו איני יהודי
וגם חייל אינני

הלא הוא מורי
בשלום ובמלחמה
ממנו אלמד
תורת הקרב והתבונה

בו החכמה לכל אדם
לגדול ולקטן.

אתונה, ב׳ דחוה"מ פסח תשא׳

יום נקם

יום נקם למעופפים
נכינה בקרוב
עת ישע וכח
לנו לרב.

כנפיכם יקוצצו
בטניכם יבוקעו
רעש ופחד
אתכם יתקפו.

על כל מכה
מנה מנתיים
במלדא אונים
תוכו שבעתיים

אם מגור סלעיכם
נפשכם בכף זרים
לא תוושעו
הנכם הפעם במיצרים.

משענת חזיתכם
רצוצה, הגיע הזמן,
מיום היותה
עתה ללא משען.

נרעיבכם זוללים
תשכחו זבח
עת הבאתם
אנשים לטבח.

נקמת צדק היא
מוסר להבא
למעופפים כמוכם
אנשי צבא.

אתונה, ד' דהוה"מ פסח תשא'

השבויים בידינו

קרועים בלויים רעבים ללחם
בערבות מדבר ילכו
מי ישית עין להם
על עדר שבויים אלו.

מי ראום בירדם מין ההר
כנמלים מרחוק נראו
רצוצים עייפים ושבורי רוח
לעבדי מצרים נדמו.

את כל כבר הים מלאו
האלפים הללו
נוטר אחד לאלף די
הלאן אלו יברחו ?

אין אנו כמוכם אכזרים
לכם כעת המנוחה
במחנות שבויים כעת תבלו
עד תגיעה התקופה,

תקופת דראון לכל שכניכם
ודרור לתבל ומלאה
הלא זאת היא מטרת מלחמתנו
לאנושות ולעולם כולו.

סולום, ה' בשבט תשא'

לא ישכחו

לא ישכחו דברים כאלה
הלא הם מוסר לבנים
איך בחורים ששה נמלטו
שבויי מלחמה יהודים.

כמה תחומי שבת מבלגרד
היה המעשה הזה,
כשאמיצי לב אלה
קפצו מבעד חלון הקרון זה אחר זה.

למראה עיניך חזיון הנה זה
בדהר הקרונות במלואם
אחד אחד קופץ החוצה
כשרצון אחיד בלבם.

החופש הוא רצון הנמלטים
להגיע אליו מהר
מספיק כבר דכאון השבי
אם גם הקרקע בוער.

סכנת מוות לכולם ברורה
הלא המלאכה מסוכנת
ועוד יותר נורא המצב
באם יתפסו בבולשת.

חדוה ועצב יחד ארגיש
בעת רואי זאת
הלא מחר מנתי הקבועה
רבות תהיינה המכות!

בליל אפל גשם ורוח
השומר ינום על משמרתו
ואתם חברי דרך צלחה
חופש ודרור למו.

בשבי, בדרך לאוסטריה, יא' באב תשא'

געגועים

ירק דשא וזה הטל
לי כעת מזכירים
איך חברי שם בשדמות
נזכרים עלינו השבויים.

לפעמים במושב הרך
לא האמנו זאת
כי בן לילה יהפך
גורל אנשי הכפר במאד.

ופה כעת בחבוק ידים
רק להסתכל מותר
בנוף ובטבע הנחמד
המשגשג והעשיר.

זה הטבע העשיר
מזכיר לי את הגליל
ברעש הנחלים
ומנגינת החליל.

עד מתי עוד נתגולל
בשבי בגולה
הביתה אל ארצי ארצה
להמשיך במחרשה.

בשבי, דונרסבך, כג' בתמוז תשא'

ל ח ם

לחם לחם לחם
זאת המגמה היחידה
לכל הנמצא במחנה
לכל שבוי מלחמה.

לחם קלוקל, לא איכפת !
רק תנוהו הנה
לשכוח את הרעב
ולסתום את הקבה.

בשבי, סלוניקי, כח׳ בסיון תשא׳

נרות חנוכה

היו ימים גם בחפש
עת נתן חג ונופש
לחוג להזכר להנאות
להעלות חג חנוכה ומשואות.

על עבר קשה נסינו לספר
על מכשולי דורות להזכר
להשוות עבר עם הווה רצינו
כי לא רק דמיון וסמל היה זה לנו.

נרות חנוכה לא אחת בקורות כובאו
להעלות נסם עלינו אסרו
לשכח למחוק היה רצונם
את חג חנוכה בזכרם,

כי כח אמץ תקוה היא לנו
אורות מתגברים המה בשבלינו
ותנאי העתיד בהם תלויים
בנרות האלו אם אורות המה מפיצים.

לנו החנוכה לא תשכח
בכל הזדמנות סמלה תבורך
חנוכה לגבורים
לחיילים ולאמיצים.

ללוחמים בחזיתות באשר הם שם
מדליקים נרות ולפידים
גם בשדה הקרב תחת אש
לא ימוש הנר מאיש:

גם בשבי בתחום הגדר
יש רגשות הוד ופאר
לגבורי המכבים
ולצבאות הבאים.

בשבי, ארנפורסט, חנוכה תשב׳

שבועת אחים

את שנתכם לא נפריע
כי לא לכם התוגה
לנו פה בקבר
רבתה כבר המנוחה.

לא נבקר בחלום
וגם בדמיונכם לא נעלה
כי פחד יאחוזכם
לראות המת במעלה.

חרתנו אגרת לכם
לשלוח לכם אותה
ולהקריא זאת בפניכם
טרם תבא הגאולה:

תודה רבה חברים, כה לחי
אשר לא שכחתם את הנדבה
למת החי!

האינני חי ? האינני בקרבכם ?
הלא ביניכם נמצא אני
אני חי !

נודה, זרי הפרחים שזרעתם,
בנו נשמת חיים
הפחתם.

ואם מזכרת למשפחתי? -
דיכם עשיתם
עץ חיים על שמי
למעני נטעתם!

והעץ גדע הוא
נגדעו ענפיו
כי בעצם ההתחלה
נגמרו חייו!

מהר הגענו
הנה שאולה
מבלי נראה
ונרוה עין לשובע.

את המוקם
את החוזר לתחיה
את פרי תוצאות
התאבקותנו במלחמה.

לא איכפת אם גם אינני
אני הבן למשפחה
העיקר לא אני,
כי אם הארץ! האומה!

רק הצליחי
אמהות לכן נוצרו.
עליך להגן
בנים תמיד יתודעו.

היו שלום
חברינו היקרים
ואל נא תורידו
דמעות על הקברים,

לא בדמעות נחמתינו.
עת השבי תעזובו
האנחנו פה נרקובה
עת ארצה תשובו?

לא! עת יבא היום
שבועת אחים נדרושה
והעליתם את עצמותינו
ונגאלה!

בשבי, מלפנה כ׳ תמוז תשד׳